

Polakker i det norske felttoget i 1940.

I 1939 mistet Polen sin selvstendighet. Polen mistet sin selvstendighet som følge av Tysklands og Sovjetunionens invasjon. Polakkene forsonte seg imidlertid ikke med tapet av friheten og begynte å danne nye militære enheter i det allierte Frankrike. Operasjonene ble også videreført av skip og fartøyer som fant en havn i Storbritannia.

Etter Polens fall forutså britene og franskmennene muligheten for tysk aggresjon mot Norge. De var spesielt oppmerksomme på havnen i Narvik, som kunne brukes til å transportere jernmalm fra de svenske gruvene i Kiruna. Med dette i tankene begynte de allierte å minelegge og patruljere norske farvann. Under en slik patrulje senket den polske ubåten ORP «Orzeł» den 8. april

1940 skipet «Rio de Janeiro» som fraktet tyske soldater til Norge. Dette var et tydelig signal om at tyskerne var i ferd med å sette i gang en ny aggresjon.

Intervensjon i større skala begynte med britiske marineeskadreangrep på tyske transportertil Norge. Med kontroll over farvannet mellom 10. og 13. april var det mulig å gjennomføre en alliert landsetting i Narvik-området, der enheter fra den norske infanteridivisjonen fortsatt forsvarte seg.

Den sjømilitære operasjonen ble utført av en sterk eskadre bestående av de polske jagerne ORP «Błyskawica», ORP «Burza» og ORP «Grom», samt passasjerskipene MS «Chrobry», MS «Sobieski» og MS «Batory».

Fra 23. april eskorterte de polske jagerne konvoier, patruljerte farvannene i Narvik-området, beskjøt fiendtlige stillinger langs kysten og slo tilbake angrep fra Luftwaffe. Under kampene skjøt «Lynet» ned to fly, men ble skadet 2. mai som følge av en skuddveksling med tysk artilleri. Den 4. mai ble det bombede «Grom» senket, og den 15. mai ble transportskipet «Chrobry» senket. I begynnelsen av juni kom ikke ORP «Orzeł» tilbake fra sin patrulje - hennes skjebne forblir et historisk mysterium den dag i dag. For den lille polske marinen var dette usedvanlig store tap.

Ekspedisjonskorpset som ble sendt til Norge, besto av den britiske gardebrigaden, den franske fremmedlegionen og alpine geværenheter, samt den polske uavhengige høylandsgeværbrigaden med nesten fem tusen soldater. Disse troppene utgjorde en tredjedel av de allierte styrkene som ble sendt.

Den 8. mai gikk soldater fra Høylandsbrigaden i land i Harstad havn på Hinnøya. Fire dager senere deltok de sammen med franske og norske tropper i et vellykket angrep på Gratangen-Bjervik. Etter ytterligere alliert fremgang kunne polakkene bemanne stillinger på Øyord- og Ankeneshalvøyene. I ukene som fulgte rekognoserte de fiendens stillinger og forberedte seg på slaget om Narvik.

Natt til 27.-28. mai innledet britiske krigsskip en artilleribeskytning av tyske stillinger i Ankenes- og Narvik-området. Etter at beskytningen var over, slo polske artillerister til mot byene Ankenes, Nyborg og Beisfjord, noe som gjorde det mulig for franske og norske tropper å erobre Narvik. Dagen etter, etter harde kamper, inntok de de nevnte byene, og sammen med de allierte fortsatte de angrepet og presset tyskerne tilbake til svenskegrensen.

Den dramatiske situasjonen i Frankrike, som kjempet mot tyskerne, førte til at ekspedisjonskorpsets tropper måtte forlate Norge. Evakueringen av den polske brigaden ble avsluttet 8. juni.

Under felttoget i Norge ble 530 polske soldater og sjømenn drept eller såret. De falne ble stedt til hvile på de kommunale kirkegårdene i Narvik og Håkvik.

Kong Haakon VII hedret de polske deltakerne i felttoget i 1940 med en skuldersnor i de norske fargene med gullbeslag med kongerikets våpenskjold. I 1979 ble det avduket et polsk grunnlagt monument over sjøfolkene på ORP «Grom» i Narvik.

Destroyeren ORP «Błyskawica» har blitt bevart frem til vår tid. I dag er den utstilt på Marinemuseet i Gdynia. Vrakene av jageren ORP «Grom» og hangarskipet MS «Chrobry» ble lokalisert, det første i 1986 og det andre i 2000. Til tross for mange års leting har den forsvunne ORP «Orła» ennå ikke blitt funnet.

JPS